

I семестр

Урок 1

Тема. Книжка в житті людини. Творча майстерня автора від давнини до сьогодення. Зміни формату книги впродовж віків. Сучасний читач і його роль у новому житті твору.

Мета: з'ясувати значення книжки в житті людини, простежити історію написання книжок у Київській Русі, визначити роль письменницької діяльності у створенні книжок; розвивати культуру мовлення, увагу, читацькі смаки, спостережливість, навички виразно читати і сприймати тексти художньої літератури; виховувати шанобливе ставлення до творців книжок, писемного слова; прищеплювати почуття любові до художньої літератури.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Обладнання: виставка книжок художньої та навчальної літератури; портретна галерея українських письменників, творчість яких вивчатиметься в 6-му класі; дидактичний мультимедійний матеріал.

Методи, прийоми і форми роботи: обмін побажаннями, слово вчителя, асоціювання, словникова робота, робота з прислів'ями та приказками, інтерактивна вправа «Доведи або спростуй», робота у групах.

Епіграф:

В путь вирушайте, книжки,
Що часто гортав я і пестив,
В путь, моє сяйво, ідіть! Втіхо й окрасо моя!
Іншим, щасливішим, душам поживою будьте однині,
Інші, блаженні, серця нектаром вашим поїть!

С. Яворський

Перебіг уроку

Мотиваційний етап.

Забезпечення емоційної готовності до уроку.

Привітання з новим навчальним роком, обмін побажаннями.

Оголошення теми, мети й епіграфа уроку.

Опрацювання навчального матеріалу.

Учитель. З кожним роком ви дорослішаєте, пізнаєте багато нового. На шкільних заняттях відкриваєте таємниці природи, історії людства, мистецтва, різних наук. Звичайно, у цьому вам допомагає найвеличніше досягнення й витвір людини – книжка.

Відколи люди навчилися писати, усю свою життєву мудрість і досвід довірили книжкам. Вони відкривають нам світ, допомагають зазирнути в минуле і передбачити майбутнє.

Робота з прислів'ями та приказками. Прочитайте ланцюжком і прокоментуйте прислів'я та приказки про книжку, її роль у житті людини.

Без хліба легше прожити, аніж без книжки. Дім без книжки – день без сонця. З книжкою жити – з добром дружити. З книжкою подружишся – розуму наберешся. З ручаїв – річки, з книжок – знання. Знання – сонце, книжка – вікно. Золото добувають із землі, а знання – з книжок. Книжка – дзеркало життя. Книжка – міст у світ знань. Книжка добру навчить, від дурного відверне. Книжки читати – усе знати. Кому книжка – розвага, а кому – навчання. Книжку прочитав – на крилах політав. Одна книжка тисячі людей навчає. Розум без книжки, як птах без крил. Книжку потрібно читати не очима, а розумом. Книжка подібна до води – дорогу проб'є всюди.

Учитель. Шлях розвитку книжки довгий і складний. У давнину створення книжок було справою дуже копіткою і тривалою. Їх переписували від руки спеціально навчені переписувачі – ченці або послушники при монастирях. Одну книжку створювали від кількох місяців до кількох років. Писали в ті часи гусячими перами на пергаменті (телячій шкурі). Пергамент доброї якості був білий і гладенький. Краї аркушів такого пергаменту були нерівними, а поверхня – шорсткою. Якісні пергаментні книжки слугували людям століттями.

На Русі пергамент називали хартією, а пергаментні рукописи – хартійними книжками. Це був дорогий матеріал, тому іноді його використовували повторно – текст змивали або зіскоблювали і на аркуші писали знову. Рукопис, створений на такому пергаменті, називали *палімпсест* – від грецьких слів зі значеннями «знову» і «скоблю».

Чудові рядки про палімпсест є в українського поета, перекладача, із творчістю якого ми знайомитимемося пізніше, Миколи Вороного:

Коли в монастирях був папірусу брак,
Ченці з рукопису старе письмо змивали,
Щоб написати знов тропар або кондак,
І палімпсестом той рукопис називали.

Ще з пергаменту робили зошити – чотири великі аркуші, складені навпіл і зшиті разом по лінії згину. Зошити лініювали: продряпували тонкі лінії гострим інструментом, а після написання тексту переплітали: зшивали і поміщали між двома дерев'яними дошками, що слугували обкладинкою. Про людину, яка прочитала книжку повністю, казали, що вона прочитала її «від дошки до дошки», зараз – «від палітурки до палітурки».

Зі шкільних зошитів, знайдених у Новгороді під час розкопок, можна дізнатися про те, як у давнину вчилися писати. Оскільки пергамент був дуже дорогим, для шкільних занять його не використовували. Знайдені археологами зошити – це й денце від старого берестяного козуба, і звичайні смужки та шматочки берести, на яких гострим інструментом продряпано літери.

Для шкільних вправ використовували і зручніші зошити – *цери* – невеликі дерев'яні дощечки, одну зі сторін яких заливали воском. Діти вчилися виписувати букви на воску, де легко було стерти невдалий напис або звільнити місце для нової вправи. Церами користувалися ще давні римляни та греки. Зв'язані між собою цери називали *кодексом*.

Кістяний або металевий інструмент, загострений з одного кінця і широкий з іншого, яким писали на воску грецькі учні, звався *стиль*. А на Русі таку ручку називали *писало*.

Перша книжка, написана староукраїнською мовою, від якої походить літературна писемна українська мова, – **Пересопницьке Євангеліє**. Над ним переписувачі працювали упродовж 1556–1561 років у Пересопницькому монастирі на території

нинішньої Рівненської області. Книжка складається з 482 аркушів високоякісного пергаменту й важить майже 10 кілограмів. Сторінки Євангелія оздоблено художніми орнаментами, заставками й ініціалами, мініатюрами і кольоровими рамками.

Після зберігання в кількох волинських монастирях воно потрапило до рук гетьмана Івана Мазепи, який у 1701 році подарував його Переяславському кафедральному собору. Звідти книжку перевезли до Переяславської духовної семінарії. Тут вона зберігалася, доки її не віднайшов український учений Осип Бодяньський. Так світ науки довідався про унікальний рукописний твір. Потім із Переяславської єпархії його доправили до Полтавського краєзнавчого музею. Зараз Пересопницьке Євангеліє зберігається в Національній бібліотеці України імені Володимира Вернадського в Києві.

Ще не так давно торкнутися до Пересопницького Євангелія могли лише науковці, священнослужителі й раз на п'ять років – Президент України, який складав на ньому клятву вірності українському народові. Щоб зберегти оригінал, пам'ятку вирішили відреставрувати. А щоб популяризувати шедевр давньої писемності, було зроблено факсимільне видання накладом 1000 примірників. Тепер книжку можна побачити в музеях, інститутах і бібліотеках.

Словничок.

Факсимільне видання (лат. *fac simile* – зроби подібне) – друкований твір, що графічно точно відтворює раніше випущене оригінальне видання або рукопис, у тому числі й усі особливості паперу та обкладинки.

1581 року Іван Федоров, який у 1564 році в Москві надрукував першу книжку – «Апостол», видає **Острозьку Біблію**, що стала основою для сучасного тексту слов'янської Біблії.

Друкарство поставило нові вимоги до якості книжок: технічно копіюваний у сотнях екземплярів друкований текст не мав містити помилок. Така увага до мови й вивіреність зумовлюють потребу появи спеціальних мовних довідників – **граматик**.

Першу, ще недосконалу, рукописну граматику церковнослов'янської мови склав під час роботи над «Геннадієвською Біблією» перекладач Дмитро Герасимов.

У XVI і XVII століттях почали створювати друковані граматика. Найвідомішою є граматика, складена Мелетієм Смотрицьким,

одним із чільних учасників гуртка князя Костянтина Острозького. Уперше вона побачила світ у 1619 році в містечку Ев'ю неподалік сучасного Вільнюса. У 1648 році

граматику Смотрицького з виправленнями було надруковано в Москві. Утретє цю працю видали вже за часів Петра I. Михайло Ломоносов називав її одним зі своїх учителів.

Перша датована книжка, написана за часів Київської Русі, що збереглася донині, – це

Остромирове Євангеліє. Його переписав диякон Григорій у 1056 році для новгородського посадника Остромира (обраного правителя міста).

Остромирове Євангеліє написано на великих аркушах дорогого білого пергаменту гарним чітким почерком, прикрашене барвистими заголовними буквами, орнаментальними заставками й мініатюрами із зображеннями євангелістів. Художники XI століття не пошкодували дорогих фарб і «твореного», спеціально приготованого як фарба, золота для оздоблення рукопису.

На початку XII століття подібний за красою рукопис створили на замовлення князя Мстислава Великого. Його додатково оздобили окладом, або, як казали в давнину, окували: на дошки (що слугували обкладинкою) наклали карбовані срібні з позолотою пластили, прикрашені дорогоцінним камінням і перлами.

Такі розкішні рукописи Остромир і Мстислав Великий замовляли не для себе, а для того, щоб пожертвувати їх у храм чи монастир, де ними користувалися на великі свята.

Одними з найдавніших збережених пам'яток писемності Київської Русі є **Ізборники Святослава 1073 та 1076 років**, створені для чернігівського князя Святослава Ярославича. Ізборник 1073 року є списком збірника, перекладеного в IX столітті в Болгарії з грецької на старослов'янську. Крім статей церковного змісту,

містить матеріали з граматики, логіки, поетики. Київський художник оздобив книжку розкішними орнаментами й мініатюрами (серед них портрет князя Святослава з родиною). Ізборник 1076 року укладено на основі рукописів великокнязівської бібліотеки – як перекладних, так і оригінальних. Містить різноманітні повчання, зокрема «Слово» про користь читання.

Звичайні богослужбові книжки були простішими, нерідко їх прикрашали самі переписувачі. З усієї палітри кольорів користувалися лише кіновар'ю – яскраво-червоною фарбою мінерального походження. Нею писали заголовки і першу літеру в абзаці. Звідси й походить так званий червоний рядок.

Перші привезені на Русь слов'янські книжки були простими. До нас дійшла одна з них, написана південнослов'янським переписувачем. Вона втричі менша за шкільний зошит, однак значно товща. У ній 166 аркушів (332 сторінки). За традицією, у рукописних книжках визначають кількість аркушів, а не сторінок.

Називають її «Саввина книжка», тому що в нижній частині одного з аркушів було виявлено напис: «Піп Савва писав». Цю книжку вважають найдавнішим кириличним рукописом, який зберігся донині. Створено її наприкінці X століття й написано почерком, що називається устав. Це чіткий вид письма, схожий на сучасний друкований шрифт.

У XI столітті за наказом Ярослава Мудрого суспільні закони було записано у книжку, яка дістала назву «Руська правда». До нашого часу, на жаль, найдавніший її список не зберігся. Вона дійшла до нас у списку XIII століття у складі книжки, іменованої «Кормча».

Кормча книжка – це звід світських і церковних законів, що координували життя людини в життєвому морі, як досвідчений керманіч спрямовує свій корабель.

◆ Одним із найпомітніших історико-літературних явищ Середньовіччя є літописи Київської Русі. Розкажіть, що ви про них знаєте. Хто були автори літописів? Що вам відомо про «Повість минулих літ» і її автора Нестора Літописця?

Учитель. Останнім часом книжка отримала «нове дихання» – вона існує не лише в паперовому, а й у цифровому вигляді.

Нові технічні засоби – не вороги, а вірні помічники книжки. Вона завжди буде тим винаходом, що, як і колесо, ніколи не зникне з життя людської цивілізації.

Хоч би якими складними були процеси переписування і друкування книжок, хоч би скільки папірусу, пергаменту, паперу чи

пам'яті комп'ютера витрачалося на кожен її примірник, хоч би скільки вмілі переписувачі, друкарі, дизайнери працювали над її створенням, книжка ніколи не народиться без її першотворця – письменника.

Словничок.

Письменник – у широкому розумінні це кожна людина, яка пише твори (не тільки художні, а й наукові), висловлює власні думки, досвід і бачення світу в письмовій формі. У вузькому розумінні це автор художніх творів; особа, для якої літературна діяльність є професією.

Письменник – загальна назва особи, що займається створенням текстів, призначених, як правило, для широкого кола читачів.

Слово «письменник» походить від дієслова «писати». Раніше текстові твори, як ви вже знаєте, писали «від руки». У ХХ столітті у зв'язку з розвитком науки і техніки умови письменницької праці змінилися, однак, незважаючи на те, що більшість авторів стали набирати тексти на друкарській машинці, а потім і на комп'ютері, слово «письменник» зберегло своє значення.

Письменником зазвичай називають людину, для якої літературна творчість є основним заняттям. При цьому людину, для якої ця діяльність є постійним, основним або одним із основних джерел доходу, вважають професійним письменником. Як в Україні, так і в інших країнах діють об'єднання (творчі спілки, асоціації) професійних письменників.

Розмежування письменницької праці найчастіше відбувається за літературними родами, на підставі чого виокремлюють прозаїків, поетів, драматургів. Часто за такої диференціації зважають на жанрові уподобання автора. Ідеться про байкарів, новелістів, повістярів, романістів, нарисовців, гумористів тощо.

Водночас авторський твір не може повноцінно існувати без уважного, вдумливого, критичного читача. Читаючи поезії Лесі Українки, оповідання Володимира Винниченка, пригодницькі повісті Всеволода Нестайка, ми творимо власний уявний світ, у якому живуть і діють образи персонажів. Ми співчуваємо їм, захоплюємося ними, сміємося, любимо, ненавидимо кожен по-своєму, індивідуально. Бо не буває двох однакових людей, тотожних уявлень, як не буває двох однакових листочків на одному дереві чи кольорів морської хвилі.

Проте, аби скласти власне уявлення, розмірковувати, обстоювати свою думку, треба насамперед уважно, вдумливо, неквапливо прочитати твір.

Робота у групах. Складіть асоціативні ланцюжки до слова *письменник*.

Орієнтовне виконання.

1-ша група – асоціації-іменники: твір, критика, читач, персонаж, тираж, бібліотека, видавництво, читання, примірник, цитата, ілюстрації, друкарня, шрифт, формат, псевдонім, книжка, доба, популярність, світогляд, шедевр, відгук, інтерв'ю.

2-га група – асоціації-прикметники: прогресивний, популярний, відомий, детективний, знаменитий, геніальний, визнаний, модний, зарубіжний, сучасний, бездарний, ідейний, патріотичний, український, дотепний, обдарований, оригінальний, романтичний, скандальний.

3-тя група – асоціації-дієслова: складати, запозичувати, творити, прославитися, цитувати, звеличувати, викривати, критикувати, описувати, знайомити, надихати, почерпнути, збагатити, оповідати.

Учитель. Книжка на сучасному етапі розвитку цивілізації є одним з найефективніших інструментів передачі інформації в усіх сферах людської діяльності.

Національна телекомпанія України започаткувала телепрограму «Книжка.ua», яка подає інформацію про нові видання, висвітлює стан української літературно-книжкової справи; впроваджує екскурсійно-туристичні маршрути, пов'язані з життям і творчістю українських митців; приділяє увагу популяризації української книжки, у тому числі й дитячої.

Тож будьмо уважними й розумними читачами, працюймо над книжкою, пам'ятаючи, що художня література – це скарбниця нашої національної пам'яті і духу, захопливий світ письменницької фантазії та майстерності.

Інтерактивна вправа «Доведи або спростуй». На основі прослуханої інформації висловіть аргументи на підтвердження або заперечення думки американського письменника-фантаста про роль книжки в житті людини.

Книжка дає вам необхідні слова, щоб читати й перечитувати їх, коли ви цього захочете – у ліжку, за столом або ж простягнувшись на під-

лозі – і як ви цього хочете – не поспішаючи, швидко, усе поспіль або шматочками. Та головне – книжка дає вам слова, до яких ви самі добираєте картини, що виникають у вашій уяві. Ви знаєте, який вигляд має д'Артаньян і Дон Кіхот, – і це ваш д'Артаньян і ваш Дон Кіхот... Ніколи не буде придумане що-небудь подібне до книжки – спроможне дати вам стільки, скільки треба, і ніколи – занадто мало або ж занадто багато, дати вам одному цілий всесвіт (*Айзек Азімов*).

Матеріал для вчителя (за поданою далі інформацією вчитель може підготувати цікаву презентацію).

У наш час, коли книжки можна не тільки купити у крамниці, а й завантажити з інтернету, бібліотеки опинилися на межі зникнення. Тому їм доводиться йти на різні, часом дивовижні хитрощі: переселятися до телефонних будок та автобусів, пускати на свою територію громадське харчування і багато іншого. Розповімо про деякі з них.

Бібліотека-діамант. Нова будівля Національної бібліотеки Білорусі увійшла до різних рейтингів найнезвичайніших споруд світу. Мешканці Мінська називають свою бібліотеку діамантом саме через форму – будинок являє собою ромбокубооктаедр висотою 73,6 м. Оригінальним є підсвічування будівлі у вигляді гігантського багатобарвного екрана, що вмикається щодня із заходом сонця і працює до півночі.

Залізнична бібліотека. Одна з унікальних за місцем розташування книгозбірень світу розміщена буквально впритул до будівлі діючої залізничної станції Буенавіста в Мехіко. Її зали обладнано сучасними комп'ютерами. Тут можна пройти курси іноземних мов, подивитися фільми, послухати музику. У бібліотеці влаштовують концерти, театральні вистави, виставки і навіть уроки танців, адже розміри приміщення дають змогу це робити. Багато пасажирів приміських поїздів, які приїжджають на станцію заздалегідь, вважають за краще почекати поїзд у затишних залах залізничної бібліотеки, переглядаючи журнали й газети.

Книжка в політ. В аеропорту італійського міста Барі відкрилася незвичайна бібліотека, книжку з якої із собою в політ може взяти будь-хто, не заплативши за неї ні цента. При цьому в новій бібліотеці, стелажі якої розмістилися в одному з кафе у залі очікувань, немає ніякого каталогу або журналу обліку щодо того, кому, коли і

який літературний твір було видано. Тут усе засновано на довірі. На книжкових полицях містяться бестселери, романи, праці з філософії, економіки, а також туристичні брошури і комікси. Серед представлених є видання не тільки італійською, а й іншими мовами, зокрема українською. Повернути книжку можна на зворотному шляху або ж надіслати поштою.

Хенд мейд (створена власноруч) бібліотека. Книгозбірня видавництва «Vixia» у місті Матансас, розташованому за сотню кілометрів від кубинської столиці, порівняно зі звичайними бібліотеками – невелика: її загальний фонд налічує понад 600 примірників. Проте саме видавництво, розміщене у старовинному особняку в історичному центрі міста, й бібліотечні книжки, в основному підготовлені цим видавництвом, – по-своєму унікальні. Наклад кожного видання у «Vixia» – рівно 200 примірників. Усі книжки зроблено вручну з мінімальним залученням копіювально-розмножувальної техніки. Зате під час виготовлення кожного примірника застосовують незвичайні для книжкової справи матеріали: обгортковий папір, сургуч, мотузки тощо. Так, одна зі збірок віршів має вигляд невеличкого картонного будиночка, поряд із яким таке ж картонне деревце, а саму книжку заховано всередині. Щоб її дістати, потрібно підняти дах. До бібліотеки видавництва часто заходять туристи, у тому числі й з України.

Оригінальна бібліотека. Нещодавно в німецькому місті Штутгарт відкрилася не зовсім звичайна бібліотека. Це сучасний архітектурний шедевр, що нагадує за формою двоколірний кубик Рубика. Коли дивитися на будівлю здалеку, вона нагадує сітку, тому що фасад складено зі скляних блоків.

Книжки тут розміщено вздовж стін кожного рівня величезної 9-поверхової споруди. Сполучення між поверхами здійснюється головним чином через сходи – основний архітектурний елемент будівлі, вони об'єднують усі фрагменти простору в єдине ціле. За словами перших відвідувачів, читати у цій оригінальній книгозбірні дуже приємно, здається, що перебуваєш просто неба.

Книжковий лабіринт. Нещодавно у лондонському виставковому комплексі «Southbank Centre» сконструювали книжковий лабіринт, вхід до якого безкоштовний. Заблукати в ньому не страшно, відвідувачі виходять задоволеними. Тут можна прочитати будь-яку книжку, що розміщена нагорі цієї конструкції. На її створення бразильському художникові Маркосу Сабойє знадобилося 250 тисяч книжок. Висота стіни лабіринту – 2,5 метра, а його загальна площа – 500 квадратних метрів. Справжній рай для книголюбів!

Книжкові інсталяції. Останнім часом стало модно використовувати книжки як матеріал для створення авторських інсталяцій, покликаних повернути інтерес до друкованого слова, щоб таким чином показати товар «обличчям» у фас і в профіль – обкладинками і корінцями.

Словничок.

Інсталяція (англ. *installation* – установка, розміщення, монтаж) – це просторова композиція, що складається з безлічі елементів, які утворюють одне художнє ціле.

Ось кілька прикладів такого незвичайного бук-арту.

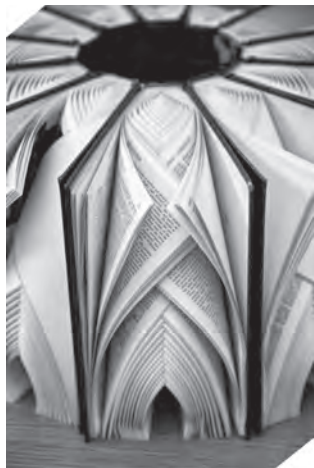
Переpletення книжкових сторінок. Сучасний американський художник й експериментатор Мет Монаган довів, що матеріальна форма книжки може аж ніяк не поступатися її змісту. Принаймні естетична цінність його книжкових експозицій безперечна.

Книжкову інсталяцію, що отримала назву «Між», художник нещодавно презентував у бібліотеці Мічиганського університету (США). Вона охоплює дві композиції з книжок, установлені в різних частинах читального залу. Суть інсталяції полягає в унікальному переpletенні книжкових сторінок. Здається, що ось-ось сторінки розгорнуться і книжки набудуть свого первинного вигляду.

Цікаво, що для створення цих чудових переpletень Мет Монаган не використовував ніяких додаткових засобів: тут немає ні скріпок, ні клею. Сам автор зазначає: переpletені книжки нагадують квіткові пелюстки, що поступово розпускаються, і в цьому він бачить родзинку свого проекту.

Книжковий тунель. Є любителі книжок, а є їхні шанувальники. Є ті, хто бачить у читанні величезної кількості літератури сенс свого існування, а є дизайнери-архітектори, які вважають, що знання можна «вбирати», лише перебуваючи у приміщенні з безліччю книжок. Так вважає і словак Матей Крень, який створив дивовижний книжковий тунель.

Його інсталяція – це унікальна кругла «кімната знань» – тисячі книжок зібрані в одне ціле. Така конструкція, за задумом автора, має зродити у глядачів трепет і сум'яття. Трепет помітний уже на підступах до величезної експозиції, а сум'яття настає вже всередині цієї неймовірної

інсталяції, міць і велич якої підсилює безліч дзеркал, що множать розміри і кількість книжок у десятки разів.

Найдивовижніші книжки світу

Книжка 360°. Японський художник Юсуке Ооно створив унікальну тривимірну казку про Білосніжку. Читати таку книжку надзвичайно цікаво, адже вона приємно вражає не лише своїм змістом, а й формою.

Кулінарна книжка-запіканка. Її створили хорватські видавці. У чому ж її родзинка? Щоб прочитати текст, його доведеться спочатку запекти! Лише після випікання книжки на її сторінках з'являються літери.

Мільярди віршів у десятих сонетах. Раймонд Квінау написав книжку, в якій усього десять сонетів. Що ж тут незвичайного? Річ у тім, що кожен з них розрізаний на тоненькі смужечки довжиною в один рядочок. Тож запросто можна комбінувати смужки в будь-якій послідовності, зберігаючи при цьому ритм і щоразу отримуючи новий зміст.

Аби прочитати всі можливі комбінації, доведеться не розлучатися з цією книжкою цілодобово протягом 200 тисяч років.

Найбільша книжка у світі. Це атлас висотою 180 см, який складається з 37 друкованих настінних карт розміром 1,9 x 1,75 м. Видання створено в 1660 році спеціально для англійського короля Карла II.

Найменша книжка у світі. Прочитати її можна, лише збільшивши текст у 600 разів. Це найменша у світі копія Нового Завіту.

Книжка-тунель. Це унікальне видання являє собою тунель, що сполучає Нью-Джерсі та Нью-Йорк. Подорожуючи цим тунелем, можна дізнатися багато цікавинок з історії та сучасності.

Тривимірні книжки Бенджаміна Лакомба. Завдяки креативному мисленню та майстерності рук цей французький художник-ілюстратор створив оригінальний дизайн для таких творів, як «Аліса в країні Див», «Піноккіо», «Мадам Батерфляй».

Вікіпедія на папері. Усім відомо, що статей у Вікіпедії значно більше, ніж у найповнішій енциклопедії, тому її видання здавалося нереальним. Дизайнер Роб Меттьюс створив книжку, на 5 тисячах сторінок якої зібрано найбільш відвідувані сторінки англійської Вікіпедії.

Рефлексія. Підсумок уроку.

◆ Крізь призму почутого на занятті прокоментуйте епіграф уроку.

🏠 **Загальне.** Скласти поради, як продовжити життя книжки. Розпитати батьків, як вони збирали домашню бібліотеку, які

видання для них особливо цінні і чому. Підготувати розповідь про домашню бібліотеку. І н д и в і д у а л ь н е. Підготувати повідомлення про види календарно-обрядових пісень, вивчити напам'ять поезії для декламування.

Урок 2

Тема. Календарно-обрядові пісні. Роль і місце пісні в житті українців. Основні календарні обряди. Народна обрядова пісня, її різновиди.

Мета: ознайомити учнів з українською календарно-обрядовою поезією, її різновидами, навчати розповідати про основні календарні обряди українців, підвести до розуміння магічної сили обрядових пісень для наших предків; розвивати стійкий інтерес до усної народної творчості, навички виразного і вдумливого читання календарно-обрядових творів; виховувати шанобливе ставлення до минулого народу.

ТЛ: народна пісня.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання: схема «Види календарно-обрядових пісень».

Методи, прийоми і форми роботи: обмін побажаннями, асоціювання, слово вчителя, робота у групах, учнівські повідомлення, робота зі схемою, відгадування загадок.

Перебіг уроку

Мотиваційний етап.

Забезпечення емоційної готовності до уроку.

Письмовий обмін побажаннями. Напишіть кілька приємних побажань на сьогоднішній урок сусідові по парті.

Актуалізація опорних знань учнів.

Перевірка домашнього завдання: читання порад і розповідей про домашню бібліотеку, взаємооцінювання.

Асоціювання. Занотуйте ваші асоціації до слова *пісня*.

Оголошення теми й мети уроку.

Опрацювання навчального матеріалу.

Учитель. Пісня – це загадкове й неоціненне досягнення українського народу, одне з найвидатніших у нашій багатовіковій історії. Протягом століть наші предки вкладали мудрість, знання, життєві настанови в пісню. А такого розмаїття пісенної спадщини, як в Україні, немає ніде у світі!